

MARIE ŘEHOŘKOVÁ

**NĚKTERÉ ASPEKTY
VYSOKOSKOLSKÉ PEDAGOGIKY
VE VZTAHU K PRAXI**

Každým rokem se na naše vysoké školy hlásí značný počet absolventů gymnázií a středních odborných škol, kteří chtějí úspěšně studovat a ukončit svá studia na vysoké škole. Tato skutečnost je v souladu s celospolečenským vývojem, ekonomickým, vědeckým i kulturním rozvojem naší země.

Na vysoké školy jsou přijímáni studenti s velmi dobrým prospěchem, v úvahu jsou brány i postoje studentů ke společnosti, jejich zájmy a celkový charakter. Vysoké školy se opírají o zodpovědný výběr, který provádějí učitelé a ředitelé středních škol, v podstatě na základě týchž kritérií, která jsou používána na vysokých školách.

Dokumentujeme shora uvedený fakt prospěchem přijatých posluchačů na pět fakult Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Brně ve šk. roce 1974/75.

Fakulta	Počet posluchačů	Průměrný prospěch
Filozofická	163	1,67
Lékařská	403	1,72
Pedagogická	272	2,14
Právnícká	147	2,02
Přírodovědecká	147	1,55

Množství přijatých posluchačů, i jejich kvalita, musí ladit s prognózou potřeb kvalifikovaných pracovních sil a s celkovým rozvojem školství, které sleduje ekonomika vzdělání.¹

Náklady na vzdělání a efektivnost vzdělání se řeší v našem státě komplexně, tak, že vzdělávací proces je chápán jako proces zprostředkující studujícím teoretické vědomosti, které jim umožní vykonávat složitější práci. Získané vědomosti se stávají potencionálními schopnostmi tvorby

¹ Otázkami ekonomiky vzdělání se zabývá Ústav ekonomiky vzdelania VŠE v Bratislavě, založený v roce 1966. K tomu viz blíže článek: Desat rokov činnosti Ústavu ekonomiky vzdelania, P. Štanek, Vysoká škola, roč. XXV/6, 1976/77.

užitkových hodnot. Náklady na vzdělání se vracejí postupně, v průběhu působení kvalifikované pracovní síly, a proto i posouzení efektivity vzdělání není záležitostí jednoduchou a jednorázovou.

Efektivnost vzdělání musíme brát v úvahu nejen při výběru uchazeče na vysokou školu, ale také v průběhu jeho vysokoškolského studia,² kdy je nutno dbát o maximální efektivnost výchovně vzdělávacího procesu a – samozřejmě – i při rozmistvování absolventů vysokých škol do praxe.

Rozmistvovací řízení absolventů vysokých škol do praxe, jeho úroveň, je tedy z hlediska efektivity vzdělání stejně důležitá jako úroveň přijímacího řízení a úroveň výchovně vzdělávacího procesu na vysoké škole. V poslední době začíná být ekonomický moment rozmistvování absolventů a jejich úspěch v praxi doceňován i odborníky, jak o tom svědčí některé studie ve Vysoké škole a pozornost, věnovaná tomuto problému vědecko-výzkumnou základnou na vysokých školách.³

Ekonomika vzdělání má před sebou závažný úkol: dokumentovat, že nežadující rozmistění absolventů, a z toho i z jiných příčin plynoucí neúspěch jejich v praxi, je problém společensky i ekonomicky závažnější než léta trádaný – jako prvořadý – problém úbytku studentů v průběhu studia na vysoké škole.⁴

Stává-li se v období vědeckotechnické revoluce věda bezprostřední výrobní silou, pak nás staví především před problém úspěšnosti a neúspěšnosti vysokoškolsky vzdělaného odborníka v praxi. Vysoké školy produkci úspěšných vědecko-technických kádrů realizují ideu vědy jako bezprostřední výrobní síly. V tomto procesu však zdaleka nejde jen o vědu technickou či ekonomickou, ale i o vědy přírodní a společenské. Průnik společenských věd do společenských procesů pomáhá formovat ideologii socialistického státu; ideologie pak zpětně ovlivňuje ekonomické procesy ve společnosti.

Vazba ideologie a ekonomiky je v období vědeckotechnické revoluce zcela zřetelná.⁵ Z tohoto hlediska mají vysoké školy závažný úkol: rychlou a cílevědomou (ve vztahu k požadavkům praxe) přípravu vysoce kvalifikovaných odborníků, jejichž osobnostní profil je v souladu s mravním kodexem budovatele vyspělé socialistické společnosti. Takto *komplexně pojímaná příprava vysokoškolsky kvalifikovaných odborníků je velmi náročná a klade vysoké požadavky především na vysokoškolskou pedagogi-*

² Pro efektivnost vzdělání nejsou zanedbatelné ani částky, které stát vyplácí formou stipendií úspěšným studentům; jen na filozofické fakultě UJEP v Brně činí za rok 1976 souhrnná částka, vyplacená formou stipendií 722 studentům 1,946.730 Kčs.

³ Josef Sládek: Vztah výuky a uplatnění absolventů v praxi, Vysoká škola, roč. XXIV/10, 1975/76; K. Padevět: Uplatnění absolventů vysokých škol v praxi, Učitelství noviny č. 20, 1974; A. Hrudková - B. Petrášová: K problematice absolventů pedagogiky v praxi, SVOČ, 1977, FF UJEP v Brně.

⁴ Podrobněji se zabývá úbytkem studentů na univerzitách v ČSSR v letech 1960 až 1967 Vladimír Václavík v práci: K otázce úspěšnosti vysokoškolského studia, Ústav školských informací, Bratislava, 1974.

⁵ Nepřistoupit na tuto vazbu znamená přiklonit se na platformu „čistého“ ekonomismu. Takovým pojetím se přibližujeme manažerské koncepci západních ekonomů, pro něž nejvyšším kritériem, a prakticky jediným, je bilance jejich vlastního hospodářského útvaru.

ku.⁶ Z tohoto hlediska má pak také každý učitel na vysoké škole výrazné výchovné poslání.

Jiřina Máchová mluví o dovršení zralosti studenta v průběhu vysokoškolského studia zhruba ve čtyřech rovinách:

1. Zrání po stránce intelektuální, zejména pokud jde o utváření světového názoru.

2. Zrání citové, včetně širšího okruhu prvků týkajících se vztahů k hodnotám společnosti.

3. Zrání vůle a charakteru včetně utváření základních sociálně politických postojů.

4. Zrání zájmů, schopností, zejména schopností samostatně tvořit v oblasti, které se věnuje profesionálně.⁷

Výchovné působení učitele by se mělo shodovat se shora uvedenými oblastmi zrání (intelektuálního, citového, zrání vůle a charakteru, zrání zájmů a schopností samostatně tvořit).

Výuka v jakémkoliv oboru musí být vedena tak, aby výrazně přispěla k formování osobnosti studenta s ohledem na jeho budoucí výkon na pracovišti. Na základě empirie i prací zahraničních autorů⁸ je možno přiklonit se k názoru, že moderní řízení činností, založené na úzkém sepětí a návaznosti pracovních postupů, klade důraz při přípravě odborníka také na rozvoj těch mravních zásad, které pomáhají v pracovním styku zachovávat na určité úrovni funkční prestiž a profesionální čest (učitele, lékaře, inženýra, právníka, ekonoma atd.).

Sovětský autor Viktor Šepel zkoumal nejčastěji se vyskytující obtížné situace vedoucích pracovníků a dospěl k názoru, že vedoucím pracovníkem nemůže být každý kvalifikovaný pracovník, odborník (nekvalifikovaný pracovník nepřipadá v úvahu). Podle tohoto autora musí mít vedoucí pracovník kromě dobrých profesionálních znalostí, velké pracovní zkušenosti, vyvinutého smyslu pro zodpovědnost i řadu speciálních organizátorských a morálně psychologických kvalit.

Zkoumané problémové situace vedoucích pracovníků rozdělil do tří skupin:

- a) etika vzájemných vztahů,
- b) psychologie působení,
- c) psychologie kontaktu.

Autor vyšel z praxe, z obtíží odborníků na vedoucích místech, kteří se dostávali do nesnázi pro neznalost a neschopnost použít etiky, sociální psychologie a pedagogiky v každodenní praxi.

Před vysokou školou stojí tedy v současné době další závažný úkol: připravit v průběhu odborného studia studenta tak, aby zvládl etiku mezilidských vztahů, dovedl výchovně působit na spoluzaměstnance, příp. pod-

⁶ „Aby další růst životní úrovně vedl k všestrannému rozvoji tvořivých sil lidí, k růstu jejich vzdělanosti a kulturní úrovně, k dalšímu sepětí zájmů společnosti a jedince musí být pojímána komplexně především průprava vysokoškolských odborníků...“; Z dopisu ÚV KSC stranickým orgánům a organizacím k přípravě XV. sjezdu KSC.

⁷ Jiřina Máchová: Vymezení inteligence z hlediska marxistické filosofie, Vysoká škola; roč XXV/1—1976/77.

⁸ Používám prací sovětských autorů Viktora Šepela a P. M. Kerženceva.

řízené a prakticky ovládl psychologii kontaktu.⁹ Takto komplexně poji- maná příprava vysokoškolsky vzdělaného odborníka, se zvláštním zřete- lem k praxi, má a bude mít před sebou studenty více či méně nadané, má a bude mít i učitele více či méně vnímavé pro moderní pojetí rozvoje výrobních sil, propojení vědy s praxí, při čemž by neměla zůstat stranou ani kultura a umění.¹⁰

Otokar Chlup už v roce 1954 vyzdvihl velký význam umění při formo- vání osobnosti žáka a žádal, aby škola více využívala vlivu umění: „Umění literární, slovesné, výtvarné, hudební, dramatické, rytmika, umění řečnic- ké, kolik máme výtvorů těchto umění v minulosti a stále tvořivé přítom- nosti, ale jak málo je jimi zúrodněna naše škola, naše pedagogická věda a naše umění vychovatelské a vyučovatelské.“¹¹

Vysokoškolský učitel, který má na výchovu uměním stejný názor jako Otokar Chlup nebo i Ladislav Štoll,¹² bude formovat svého žáka všestranněji, v intencích harmonického rozvoje celé žákovy osobnosti. Bude u něho vytvářet obdobné pojetí umění jaké má sám a které povede žáka k aktivní kulturně výchovné činnosti v rámci celé naší společnosti (v zájmových klubech, ve společenských organizacích atd.).

Takovéto pojetí výchovné práce obohatí zpětně i osobnost učitele, výraz- ně ovlivní kulturu jeho práce. *Mluvíme-li v současnosti stále častěji o mo- dernizaci výchovně vzdělávacího procesu na vysoké škole, pak musíme mít na zřeteli především onen moment sepětí školy s praxí, který vyžaduje socializaci základních činitelů, jež rozhodují jak o výsledcích práce stu- denta, tak o kultuře práce učitele.*

Nutnost stále hlubšího rozpracovávání vzájemného působení učitele a žá- ka se musí dát s ohledem na měnící se podmínky celospolečenské praxe. Musíme si být vědomi i toho, že pro budoucího vysokoškolsky vzdělaného odborníka, případně vedoucího pracovníka, se stává etika vzájemného vzta- hu učitele a žáka modelovou situací pro budoucí vazby na pracovišti — k nadřízeným, spolupracovníkům i podřízeným. Edward Mazurkiewicz se domnívá, že základem úspěšného působení jedince v kolektivu je tzv. kul- tura práce tohoto jedince. Pod pojmem kultura práce vidí Mazurkiewicz nejen vztah pracovníka k pracovišti a k vykonávané práci, ale také k sobě sama jako k tvůrci hodnot.¹³

Vysokoškolsky vzdělaný pracovník musí vykonávat svou práci s pocho- pením její společenské užitečnosti. Tvůrčí, iniciativní přístup pracovníka k práci je výsledkem jeho přesvědčení o užitečnosti vykonávané práce.

⁹ Blíže v práci Viktora Šepela: *Konfliktní situace a jejich řešení*; Práce, 1975, přeloženo z ruského originálu „Rukovoditel i podčiňonnyj“, vyd. Moskva, 1972.

¹⁰ Stává-li se v období VTR zcela zřetelnou vazba mezi ideologií a ekonomikou, pak musíme připomenout, že sepětí kultury a ideologie je starého data; v současné době je tato vazba mezi ideologií a kulturou napadána nejnovějšími formami ideolo- gické diverze, jež se snaží o rozklad socialismu zevnitř.

¹¹ Otokar Chlup: Úvodní kapitoly z vysokoškolské pedagogiky, SPN, 1954, str. 106.

¹² Ladislav Štoll: „Umění není jen záležitostí učitele češtiny nebo hudby. I nej- větší přírodovědci, pokud je známe, milovali umění. Třeba náš Purkyně — pře- kladatel Goethův a Schillerův a sám básník“. Tamtéž, str. 105.

¹³ Edward M a z u r k i e w i c z : *Elementy kultury pracy*, uveřejněno v čas. Osvěta, 1963, str. 316. Autor uvádí celkem 9 zásad kultury práce, rozebírám pouze 3.

V praxi se někdy setkáváme s odborníky, kteří nemají dostatek důvěry k výsledkům vlastní činnosti, trpí depresivními stavy, které se přenášejí i do mimopracovního života a mohou negativně ovlivnit i zdravotní stav pracovníka. Nedůvěra pracovníka v pracovní výsledky může vést i k tomu, že pracovník kompenzuje svoji zdánlivou nedostačivost snižováním prestiže svého okolí; spolupracovníků, vedoucího, podřízených nebo i celého pracoviště. To pak, samozřejmě, vede k rozrušování vztahů na pracovišti.

Vysokoškolsky vzdělaný pracovník by měl nejen vykonávat svou práci s pochopením její užitečnosti, ale měl by mít takovou zálibu ve své práci, aby se postupně stala součástí jeho vlastního života, jeho životní radostí.

Uvedená zásada vysoké kultury práce úzce souvisí s hodnocením pracovníka. Neexistuje pracovník, který by nikomu za svou práci neodpovídal, který by nepodléhal hodnocení. Kvalita hodnocení je tedy prvořadou věcí, o kterou se každý z nás zajímá, na niž reaguje. Na hodnocení své práce i své osobnosti by měl student pro praxi být připraven již školou, kde je také hodnocen (učiteli i kolektivem spolužáků). Z tohoto hlediska je zřejmé, že nemůže jít jen o hodnocení vědomostí a dovedností, ale i o hodnocení postojů, zájmů, citové úrovně a charakteru.

Dosavadní vysokoškolská pedagogika se zabývala především hodnocením vědomostí a dovedností. Vladimír Václavík¹⁴ je toho názoru, že „vysoká škola potřebuje takový systém hodnocení, kterým se překonává na minimum nahodilost a jiní činitelé, kteří deformují skutečný obraz studentových vědomostí a dovedností. Požadavek překonat nahodilost a zabezpečit optimální míru objektivnosti klasifikace nevylučuje, ale naopak předpokládá, že se respektují individuální rozdíly ve schopnostech, temperamentu, ve specializaci odborných zájmů a zvláště pak v materiálních podmínkách studia jednotlivců. S tím souvisí i potřeba přímé zainteresovanosti učitele jako rozhodujícího výchovného činitele na výsledcích pedagogického působení a na jeho hodnocení“.¹⁵

Setkáváme-li se v současné praxi s tím, že někteří úspěšní studenti nejsou hodnoceni jako dobří pracovníci, pak je nutné hledat příčiny.

Kdy se může stát úspěšný student neúspěšným pracovníkem?

1. Když student nebyl postaven na místo, na které se studiem připravoval. Pracovník je špatný nejčastěji proto, že nedostal svou práci.¹⁶

2. Když se společenská praxe rychle vyvíjí a pracovník za ní zaostává, nepečuje o svůj odborný růst.

3. Když škola nevychovala a nehodnotila ve všech těch směrech, které hodnotí praxe.

¹⁴ Vladimír Václavík: K úspěšnosti vysokoškolského studia, ÚŠI, Bratislava, 1974, str. 61.

¹⁵ Současná vědecko-výzkumná základna na vysokých školách se zabývá denním režimem studenta, výchovným působením kolejí atd. . . v tomto směru jsou orientovány i některé studentské práce pro SVOČ, např. práce P. Macka - V. Strmiskové: Denní režim studentů na vysokoškolských kolejích.

¹⁶ P. M. Keržencev zdůrazňuje ve svých pravidlech organizace práce: „Vyber si pracovníky. Pobeseduj s nimi. Vypávej se jich. Vyzkoušej je při práci. Postav každého na své místo. Pracovník je špatný nejčastěji proto, že nedostal svou práci“. Uveřejněno v práci Viktora Šepela: Konfliktní situace a jejich řešení, Práce, 1975, str. 16.

Anticipace pracovní a společenské role vysokoškolského studenta na budoucím pracovišti je v podstatě to, co by se dalo nazvat „jádreem“ modernizace výchovně vzdělávací práce na vysoké škole. Student by se již v průběhu studia měl setkávat s takovými požadavky na svůj pracovní výkon a na svou osobnost, s jakými se patrně setká na budoucím pracovišti. To ovšem souvisí jak s upřesněním profilu absolventa, tak s ekonomikou vzdělání, jež bude brát v úvahu efektivitu rozmístování absolventů, tak také s další zásadou kultury práce. Touto další zásadou je „náležitá příprava k práci“.

Při dnešní 8 hodinové pracovní době na většině našich pracovišť lze říci, že pracovník věnuje vlastnímu pracovnímu výkonu jen část své pracovní doby; část pracovní doby věnuje hodnocení práce a část přípravě na další práci. Dá se říci, že jde o trojfázovou řetězovou reakci:

příprava ——— provedení ——— hodnocení

příprava ——— provedení ——— hodnocení.

Příprava k práci je důležitou fází pracovní činnosti každého odborníka. Nízká hodnota přípravy k práci ovlivní kvalitu provedení a měla by se takto odrazit v hodnocení, aby chyba byla napravena a nepřenášela se dál, až by ji zjistil někdo jiný (nadřízený). Jestliže hodnocení chybu nepostihuje, ztrácí své opodstatnění, jde o hodnocení subjektivní, předpojaté.

Pracovník, který zanedbává náležitou přípravu k práci pracuje nahodile, improvizuje, jeho pracovní výkon se nezvyšuje, je na stejné úrovni, případně i klesá. Na vysoké škole mnoho studentů pracuje nárazově, nestuduje průběžně.¹⁷ Hodnocení při zkoušce tuto chybu v pracovním stylu studenta nepostihne, chyba se přenáší dál. Pracovní výkon na pracovišti je však závislý na předchozí přípravě, hodnotí její nedodržení negativně. Úspěšný student se stává neúspěšným pracovníkem (např. učitel, který se na každou hodinu náležitě nepřipravuje, nezvyšuje kvalitu svého pracovního výkonu).

Vysoká škola nehodnotí prozatím do té míry soustavnou práci studenta, do jaké míry hodnotí pracoviště soustavnou práci pracovníka.

Poněvadž soustavná práce je především záležitostí volní stránky osobnosti, měl by učitel působit na rozvoj studentovy vůle. Vůle je v období dotváření, zrání osobnosti úzce spjata s motivační sférou a s tvorbou hodnotového systému. Pedagogicky taktním jednáním¹⁸ dosáhne učitel žádoucího propojení všech těchto oblastí, a tudíž i výrazného podílu na vytváření takových postojů k práci, které jsou žádoucí.

Vazby mezi postojem k práci a systémem hodnot jsou v socialismu zřetelnější než v kapitalismu. V socialismu dochází k přestavbě hodnot ve všech základních vztazích:

¹⁷ Dana Krejčířová uvádí na základě dotazníkového šetření, že 97,62 % studentů se připravuje na zkoušky nárazově. Universitas č. 6, 1976, str. 24.

¹⁸ Jozef Štefanovič sice dochází na základě výzkumu k závěru, že pedagogicky taktní, resp. netaktní jednání má největší vliv na žáky v pubertě a adolescenci, ale vzhledem k tomu, jak úzce souvisí rozvoj volní stránky vysokoškolského studenta s taktním jednáním vysokoškolského učitele, je správné věnovat otázce pedagogického taktu pozornost i ve vysokoškolské pedagogice.

Jozef Štefanovič: Psychológia učiteľovho pedagogického taktu, SPN, Bratislava, 1974.

člověk — věc
 člověk — práce
 člověk — člověk
 člověk — společnost
 člověk — příroda, vesmír.

O jak závažnou přestavbu hodnot jde, s níž se musí mladý člověk vypořádat, to si dokumentujeme na prvním z těchto vztahů, na vztahu člověka k věcem. Starý hodnotový systém (ještě přežívá) stavěl člověka do protikladu k věci; věc byla přítelem člověka, zjednávala mu prestiž, pohodlí, moc — nebo nepřitelem člověka, neboť její neexistence jako soukromého vlastnictví ho zbavovala prestiže, pohodlí, moci. Nový hodnotový systém rozbíjí protiklad vztahu člověk — věc a poukazuje na to, že člověk jako tvůrce věci je jí nadřazen. Disponuje s věcí, ale je si vědom toho, že moc, prestiž a pohodlí jsou důsledkem jeho tvůrčí činnosti.

Dialektické chápání tohoto vztahu spočívá v tom, že jsme si vědomi toho, jak tvůrčí proces vytváří specifické klima pro další rozvoj tvorby hodnot — na vyšší úrovni (organizační i obsahové). Na tomto dialektickém pojetí hodnotového systému, jehož stavebním materiálem je lidská činnost neboli tvorba hodnot, spočívá reálná síla lidského činitele ve výrobě i v životě společnosti. V Marxově pojetí je tento dialektický zřetel dováděn do konce v tom slova smyslu, že člověk v procesu historie vytváří sám sebe.

Bylo by — přinejmenším — osudným nedorozuměním, kdybychom promrhali největší vklad socialismu do budoucnosti, jímž je jednoznačné podtržení lidského činitele v procesu jeho tvorby, v pracovním procesu. Prvek uvědomělé tvorby je to nejcennější co socialismus má a čím se liší od svoje produktivní industrializované společnosti západní.

Bulharský básník Vladimír Golev v „Monologu o člověku, věcech a revoluci“ vyslovil myšlenku:

„člověk se rodí, aby chodil,
 žil a zpíval,
 bral svůj podíl
 ze sluneční krásné pohody
 a nevládla mu z věcí kterákoli...“

Jinými slovy: podstata lidské svobody je neřešitelná bez prvku uvědomělé lidské tvorby, který vylučuje nadvládu věci nad člověkem.

Ze samé podstaty socialismu plyne tedy důsledný, tj. mnohostranný a soustavný rozvoj osobnosti. Nezastupitelné poslání inteligence v socialismu je právě v plnění tohoto rozvoje osobnosti, která zpětně dotváří hodnotový systém.

Kvalita výrobního procesu spočívá především na člověku, na jeho zodpovědnosti k sobě jako k tvůrci hodnot pro společnost. A toto vědomí si musí student přinést do praxe už z vysoké školy. Praxe se svými náročnými úkoly v každodenní činnosti pak toto vědomí prověřuje, dotváří a modifikuje.

Přistoupíme-li na vysokou korelaci mezi ekonomickým rozvojem země a vzdělanostní úrovní obyvatelstva, pak nutně musíme přistoupit i na to, že vazba mezi vysokou školou a praxí se bude stále prohlubovat a všestranně rozvíjet.

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ВУЗОВСКОЙ ПЕДАГОГИКИ В СВЯЗИ С ПРАКТИКОЙ

Вузовская педагогика до сих пор уделяла внимание прежде всего возможностям тех студентов, которые хотели учиться в вузе и проблематике воспитательно-образовательного процесса в вузе.

Совместно с развивающимся финансированием образования встаёт, однако, важный вопрос и о профиле студента вуза в связи с постоянно развивающейся общественной практикой.

Связь между воспитанием и образованием в вузе и успехом квалифицированного специалиста в практической деятельности является с точки зрения научно-технической революции первостепенной, и поэтому ей в этой статье уделяется большое внимание.

Целостная подготовка студента вуза в связи с его будущей практической деятельностью предъявляет большие требования как к преподавателю вуза, так и к оценке всей личности студента — не только к его знаниям и умениям, но и к его интересам и способностям, главным образом, к способностям самостоятельного творческого подхода в области, в которой он будет работать.

EINIGE ASPEKTE DER HOCHSCHULPÄDAGOGIK IN BEZUG ZUR PRAXIS

Die Hochschulpädagogik widmete ihr bisheriges Interesse vor allem der Voraussetzungen der Studenten, die an der Hochschule studieren wollten, und der Problematik der Bildung und Erziehung an der Hochschule. Mit der Entfaltung der Ökonomik der Bildung entstand aber eine wichtige Frage der Proflierung des Hochschulstudenten mit Rücksicht auf die sich immer entfaltende gesellschaftliche Praxis.

Die Beziehungen zwischen der Erziehung und Bildung an der Hochschule und dem Erfolg eines hochschulqualifizierten Spezialisten in der Praxis stehen nämlich vom Standpunkt der wissenschaftlich-technischen Revolution im ersten Rang und deshalb widmet man ihnen in dieser Studie gewisse Aufmerksamkeit.

Die zielbewußte Vorbereitung eines Hochschülers in Bezug auf seine zukünftige Praxis stellt nicht nur große Aufgaben an den Hochschullehrer, sondern erhöht auch die Anforderungen an die Bewertung der gesamten Persönlichkeit des Studenten, und zwar nicht nur seines Wissens und Könnens, sondern auch seiner Interessen und Fähigkeiten, vor allem der Fähigkeit, selbständig auf dem Gebiet zu bilden, auf dem er einst professionell arbeiten soll.